WASHINGTON 6 D

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 96. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 28-го КВІТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 96. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, APRIL 28, 1953. VOL. LXI

СЕН. ВАЙЛІ ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД СОВЄТСЬКИМ ШПИГУНСТВОМ

Вашингтон. — Сенатська підкомісія закордонних відносин виявила, що Совєти підслухували телефони американських дипломатів заморем і використовували свої ключеві амбасади як шпигунські осередки в смертельній грі міжнародньої шпіонажі. Підкомісія додає ще до того погляд, що поточна совєтська „мирова офензива" буде сполучена з посиленою шпіонажею і збільшенням підривних дій совєтською амбасадою в Вашингтоні. Тому підкомісія вимагає знівечення таких спроб.

Підкомісія теж сказала, що треба проголосити „найточніший щодо подробиць і постійний перегляд подробиць у цій справі", щоб вирішити, чи порадно втримувати дальші дипломатичні зв'язки з совєтською Росією й її сателітами. Дальше сказано, що довге студіювання урядових звітів департаменту стейту виявляє, що американські дипломати поза залізною куртиною зазнають від червоної поліції негідних лукавств через підслухування телефонів, через приміщування в стінах їхніх помешкань винаходів для рекордування розмов, а навіть через отвирання їхньої пошти. Для протиставлення, кажуть сенатори, комуністичні дипломати в нашій країні зазнають такого лагідного відношення, що дає їм нагоду вести дуже легко совєтську шпіонажу й підривні затії. Характеристичне ще те, що Совєти, які так наглядно провинилися в очах світу в справі шпіонажі і підривности на велетенську скалю, „підняли ще психологічну офензиву" з метою, щоб представити Злучені Держави як виновника. Голова комісії й підкомісії закордонних справ, сен. Александер Вайлі, каже, що часи „дружніх" відносин між Совєтами й Західнім світом, Совєти використовували як нагоду для посилення шпіонажі, бо в тому часі зменшилася чуйність Західних країн. Тому, що тепер знову прийшла хвилева полегша в напруженні між Заходом і Росією, сен. Вайлі остерігає перед відновою совєтської шпіонажі, як це бувало попередніми часами у таких випадках.

Підготовляють депортацію 38 осіб

Вашингтон. — Урядова кампанія за те, щоб позбавити права перебування в Америці чужинців, які стали громадянами й займалися підпільними злочинами або підривними діями, охопила 38 загально відомих людей впродовж останнього півроку. Кампанію почав тодішній генеральний прокуратор Джеймс МекГранарі, який 2 жовтня минулого року наказав урядовцям департаменту справедливости почати дію проти „невдячних людей, що зазнають американської гостинности". Акція триває безперервно й за часів нового генерального прокуратора Герберта Бровнела і зосереджується довкруги таких осібняків, як Франк Костело, який уже відсиджує кару в федеральній в'язниці в Атланта; дальше Алберта Анастазія, провідник прибережного підпільного злочину в Ню Йорку і йому подібних. Крім того уряд приготовляє депортацію чужинців, які допускаються в Америці підривних діянь, між ними й жінки колишнього генерального секретаря комуністичної партії, Ирла Бравдера.

Зріст злочинности в минулому році

Вашингтон. — Директор Федерального Бюра Інвестигацій Едгар Гувер повідомляє про зріст злочинности в цілій країні на 8.2 відсотків в 1952 р. Злочини насилля зросли на 10.2 відсотки, каже директор, а грабунки і крадіжи на 8 відсотків. Щодо кількості злочинів у цифрах, то було 2,036,510 більших злочинів, про які прийшли звідомлення від місцевих станиць поліції до „Еф Бі Ай", каже Гувер. У попередньому, тобто 1951 р., було таких злочинів 1,882,160. Звіт Гувера, названий „Одноцільний напрям у злочині", опертий на звідомленнях з 2,330 міст, які мають разом населення 67,095,898 і з 1,631 поліційних аґенцій, що обслуговують сільське населення з 37,221,277 осіб. Директор Федерального Бюра Інвестигацій не ручить за точність тих звідомлень, тільки каже, що вони були прислані як поточні інформації, які можуть кинути трохи світла на справи злочинів і виконування карних законів.

ПРЕЗИДЕНТ ДОКОРЯЄ СЕНАТОРАМ ОПОЗИЦІЇ ЗА ДОВГІ ПРОМОВИ

Вашингтон.—З нагоди Дня св. Джасінта, звісного в історії з перемоги теперішнього стейту Тексас над Мехіко після чого цей обшир прилучено до Американської Унії, улаштувало товариство тексасців у столиці свято, на яке запрошено президента Айзенгавера, як уродженця Тексасу й його жінку. Після перекуски обоє дістали карти почесного членства, а сам президент виголосив відповідну принагідну промову, у якій наташрував противників законопроєкту, що довгими промовами хочуть перешкодити Тексасові в признанні йому його історичних прав до підводної нафти. Пригадуючи оповідання про пораду молодому адвокатові, щоб він виголошував довгі промови, коли не має що сказати, Айзенгавер висловив докір на на адресу тих сенаторів, що вже 19 днів не допускають до вирішення законопроєкту в справі прибережних багатств.

Закид Айзенгавера стосувався в першу чергу сенатора Вейна Морс з Ореґон, який в суботу 25 квітня скінчив свою промову и цій справі. Ця промова тривала 22 години і 26 мінут без перерви й позначилася як найдовша промова в цілій історії американського парляментарного життя. Морс почав говорити в п'ятницю в год. 11.40 перед полуднем, а скінчив у суботу в год. 10.06 перед полуднем. У тому часі йому не вільно було ні сісти, ні навіть оперти ноги на сидженні, бо за парляментарними правилами, він втратив би право виголошувати ту саму промову дальше. Сенатори в президії відповідно до потреби, чергувалися, а були моменти, коли в залі крім президії були приявні тільки два сенатори. Коли Морс скінчив, пішов обголитися, а з'ївши перекуску, переспався три години і знову прийшов на засідання. Він має 51 років, був колись професором каледжу, а тепер виїздить з кінцем тижня на фармерську роботу до свого приятеля в стейті Мериланд коло Вашингтону. Коли після скінчення промови його запитали, яка була ціль його небувалих зусиль, він заявив, що хотів звернути увагу країни на законопроєкт, який може спричинити багато лиха.

[illegible] ТРАВНЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ СЕЗОН НА „СОЮЗІВЦІ": СВЯТОЧНЕ ВІДКРИТТЯ — 4 і 5 ЛИПНЯ

Екзекутива Українського Народного Союзу повідомляє, що звичайний вакаційний сезон на „СОЮЗІВЦІ", вакаційної оселі Українського Народного Союзу в горах Кетскил біля Керґонксон, — почнеться з днем 30-го травня ц. р. і вже тепер можна замовляти собі приміщення. Посвячення й офіціяльне відкриття „СОЮЗІВКИ" відбудеться під кінець тижня, в якому припадає День Незалежности, себто в суботу й неділю 4 і 5 липня ц. р. Пляноване початково святочне відкриття на 30 і 31-го травня відложено з уваги на деякі технічні і практичні справи. В цій хвилині ще завершується ремонт і деякі перебудови приміщень на „Союзівці", при чому один з дев'ятьох будинків перебудовується спеціяльно для використання його на захист для старших віком членів УНСоюзу. Завершується деяку перебудову теж головного будинку, зокрема одної великої на 400-500 осіб залі, що служитиме за їдальню, як теж зможе бути використана на всілякі імпрези. Крім чудової гористої околиці, великих лісистих просторів, прекрасних приміщень з повним комфортом, для розпорядження гостей вже в цьому сезоні буде великий купальний басейн, невеличкий ставок, тенісовий корт, ґольфова площа, спортові майданчики, забавові влаштування для дітей та всілякі інші вигоди й відпочинкові та розвагові можливості. Товариським й розваговим життям на Союзівці керуватиме ред. Лев Лепкий. Крім святочного відкриття в днях 4 і 5-го липня, що включатиме, крім посвячення, теж відповідну артистичну й товариську програму, низку розвагових, культурних і товариських імпрез плянується теж впродовж сезону.

Не зважаючи на всі коштовні удогіднення для гостей, ціни за побут на „Союзівці" встановлено по найнижчій ставці, на яку дозволяли адміністраційні калькуляції. І так: однотижневий побут з повним утриманням (мешкання й харч) та користування удогідненнями коштуватиме в перших чотирьох тижнях сезону, отже від 30-го травня до 27-го червня тільки 35 до 45 долярів тижнево, залежно від кімнати.

Такий сам тижневий побут в повному сезоні, отже від 27-го червня до 12-го вересня коштуватиме, залежно від кімнати, від 40 до 55 долярів від особи, а від 12-го вересня до чергового повного сезону знову перші ціни, себто від 35 до 45 долярів. Ті, що приїжджатимуть на кінець тижня, зможуть дістати цілоденне приміщення, включно з харчем і нічлігом, в ціні 9 до 12.50 долярів на добу. Прогулянки й пікніки можна буде влаштовувати на „Союзівку" щойно з відкриттям повного сезону, себто під час і після офіціяльного посвячення й відкриття в днях 4 і 5-го липня. Крім того, на „Союзівці" є три окремі віллі, які можна винаймати на цілий сезон, себто на три вакаційні місяці — червень, липень, серпень — в ціні: одна вілля, в якій легко може приміститися дві родини, в ціні $1,100; друга вілла, теж на дві родини, але більша, в ціні $1,200 і третя вілла, велика на три родини, в ціні — $1,400. Це за самі приміщення та відпочинкові удогіднення. Віллі мають повний комфорт, включно з окремими кухнями. В справі замовлення кімнат можна звертатись вже тепер на адресу: U. N. A. Estate, Kerhonkson, N. Y.

Один (головний) з дев'ятьох будинків Союзівки

Конґрес проти обміну вістками про атомову силу

Вашингтон. — Члени спільної конґресової Комісії Атомової Сили відповіли на неформальне запитання, що вони відкидають всяку пропозицію в справі виміни вістей про атомову зброю з Великою Британією. Одначе вони не сумніваються, що деякі високі урядовці адміністрації будуть схильні подати до відома британського уряду число готових атомових бомб, що їх має Америка і спосіб, як вона думає використати їх на випадок нападу ворога. Ця справа етала актуальною саме тепер, коли на полях Невади виконано вже сьому чергову весняну пробу з новими атомовими винаходами. Проба відбулася в суботу досвіта, під час якої вибухла якась атомова бомба, яка освітила величезні обшири землі і була подібна до огненної кулі. Саме тоді перелітав понад місце вибуху літак, керований з землі при допомозі радіо. Він попав в орбіту діяння вибуху і впав на землю. Жертв у людях не було, бо літак не мав залоги. Саме тоді 2,400 вояків, що брали участь у маневрах, були сховані в цементових траншеях у віддалі двох і одної третини милі від приземного „зера". Крім вояків брали участь у досвіді 40 конґресменів у віддалі сім миль від місця вибуху. Вісім офіцерів-добровольців зголосилися були як спостерегачі на ближчу віддаль, одначе, ані їх імен, ані самої віддалі не проголошено.

95 наукових установ візьмуть участь у ювілею Колюмбійського університету

Ню Йорк. — Досі зголосилося 95 виховних і культурних установ з 33 чужинних країн до участи в святкуванні двістіріччя Колюмбійського університету, яке припадає на наступний рік. Як тему на це свято обрано заклик: „Право людини до знанна і свободи користування з нього". Це подав до публічного відома президент університету д-р Ґрейсон Кірк. Чужинні установи приєднуються до понад 250 американських подібних установ, між якими находяться університети, музеї і наукові товариства. Д-р Кірк висловив надію, що святкування ювілею Колюмбії в 1954 р. може „запалити іскру модерного ренесансу — саме у такому моменті в історії, коли такий масовий рух учених незвичайно важливий для майбутности всіх людей". З поінформованих джерел стало відоме, що усванови під залізною заслоною не прислали відповідей на запрошення, вислані до них в 1950 р. щоб прислати своїх делеґатів на свято двістіріччя. Після смерти Сталіна Колюмбія вислала поновне запрошення до тих установ, одначе й тепер не має надії на прихильну відповідь.

В НЮ ЙОРКУ ВІДБУВСЯ 3-тій З'ЇЗД СЗСУ — СЕЛЯНСЬКОЇ ПАРТІЇ

З'ЇЗД ПРИРІКАЄ „МОРАЛЬНУ И МАТЕРІЯЛЬНУ" ПІДТРИМКУ УНРАДІ; ЧОТИРИ ПАРТІЇ З УНРАДИ ТАВРУЮТЬ З'ЇЗД ЯК НАМАГАННЯ „РОЗБИТИ УКРАЇНСЬКУ ЄДНІСТЬ, АНАРХІЗУВАТИ УКРАЇНСЬКУ БОРОТЬБУ ТА ШКОДИТИ СПРАВІ ВИЗВОЛЕННЯ"

Ню Йорк. — В суботу й неділю, в днях 25 і 26-го квітня тут в приміщеннях Стайвезант Касіно відбувся третій з черги з'їзд Союзу Земель Соборної України — Селянської Партії, на якому виголошено багато патріотичних промов та довкола якого витворилось багато підозрінь і суперечних тверджень. Головним моттом з'їзду було створити нову українську силу, — яка — як це твердив один з промовців — збудила б інші українські партії з їхніх мрій та привернула до дійсности й кожну з них поставила на належному місці в боротьбі за самостійну й соборну українську державу". З'їздові, яким проводив голова Центрального Комітету партії п. В. Ф. Сеник, передав особисте привітання від президента Андрія Лівицького делеґат з Европи п. Тарас Бульба-Боровець, як теж в одній з резолюцій, ухвалених в результаті з'їзду, прирікається „моральну й матеріяльну" підтримку Державному Центрові УНР, УНРаді та її Виконному Органові. Проте на з'їзді не було її офіціяльного представника з

(Закінчення на стор. 4)

Повільна провірка кандидатів на дипломатичні становища

Вашингтон. — Надмір праці при провірці урядовими бюрами кандидатів на дипломатичні становища поважно припинив одобрення Сенатом призначених президентом осіб. Упродовж трьох місяців, від коли президент Айзенгавер перебрав владу, Сенат затвердив десять таких кандидатів, з яких деякі вже обняли свої становища, а ще має бути призначених 62 дальших. З них яка третина це професійні дипломати, які можуть залишитися на дотеперішніх позиціях, або можуть бути перенесені на інші. Одначе, заки вони дістануть призначення, вони, за новими правилами державного департаменту, мають піддатися новій провірці Федерального Слідчого Бюра. Так само дуже точну провірку щодо приватного життя, своїх звичок, знайомств, і різних зв'язків, мають перейти нові кандидати, призначені президентом. Адміністрація вичисляє кільканадцять осіб, які вже переходять провірку, а між ними ; Всеч. д-р Джозеф Сіммонсон, з Краєвої Лютеранської Ради, призначений президентом на становище амбасадора до Абесінії і пані д-р Франсес Е. Вілліс, на становище амбасадора в Швайцарії.

Ватикан і Вашинґтон прямували до замирення світу

Бувший особистий представник президентів Рузвелта і Трумана в роках 1940 до 1950, при Ватикані, М. Тейлор опублікував листування між президентом Труманом і папою Пієм XII. Лише два з цих листів були досі знані, а решта представляє зовсім новий і цікавий матеріял про змагання до миру під час тривожних років останньої доби світової історії. Тепер опубліковані листи видруковані „приватно" і представляють собою доповнення до книги цього ж автора, що вийшла п'ять років тому під заголовком: „Листування воєнного часу між президентом Рузвелтом і папою Пієм XII." Листування виявляє щиру турботу обох кореспондентів про долю загроженого світу і шукання шляхів для полагодження історичних бур, при чому папа Пій XII кладе натиск на те, що всі справи людські, зокрема постійний мир, можуть бути розв'язані „лише на підставі Божих заповітів".

У Латинській Америці помічається зріст ворожнечі до ЗДА

Великі нюйоркські щоденники звертають пильну увагу на співвідношення ЗДА і їх південних американських сусідів. Зокрема „Ню Йорк Таймс" почав друкувати низку статтей свого кореспондента С. П. Брувера, що недавно повернувся з Південної Америки. Преса відмічає уважливість, з якою ставиться уряд до справ добрих взаємовідносин з іншими американськими країнами, що виявилось, між іншим, коли през. Айзенгавер вирішив вислати свого брата дра Мілтона Айзенгавера, як спеціяльного посла, для вивчення на місці справ Південної Америки. Стверджено, що за останніх кілька місяців ЗДА постійно втрачають довір'я й приязнь країн Латинської Америки, хоч ці країни ще офіційно співпрацюють із ЗДА у будуванні оборонної могутновти західньої півкулі. Всестороння допомога ЗДА часто там пояснюється, як намагання опанувати й керувати слабшими націями. Представники ЗДА в тих країнах не виявились на належному рівні, бо часто або недобачали зміни настроїв, або не потрапили відповідно виявити дійсне положення.

Д-р К. Паньківський про „Ролю У.К.К. і наше становище"

Ню Йорк. — Д-р Кость Паньківський, голова Союзу Українських Національних Демократів, виголосив минулої неділі доповідь, в якій стверджував потребу льояльности й максимальної підтримки Українському Конґресовому Комітетові, але рівночасно стверджував потребу критики його діяльности та сам видвигнув низку критичних завваг на дотеперішню акцію УКК. Доповідь відбулася заходом Відділу СУНД в залі Л. М. Клюбу. Головніші твердження д-ра Паньківського були такі: Український Державний Центр в Европі репрезентує Україну й український нарід, а УККомітет репрезентує нас, американських українців. Цій нашій репрезентації належиться повна наша льояльність і підтримка, але це не тільки виключає, але навпаки, вимагає нашого критичного ставлення до його праці й акцій. Це своє становище з'ясував СУНД вже при своєму творенні й в доказ того доповідач зацитував відповідні місця з Бюлетеню СУНД-у. СУНД признає й працює в рямках УКК, але ми „не є архієреї й не маємо кадила,

(Закінчення на стор. 4-тій)

В ПАНМУНДЖОМ ВІДНОВЛЕНО ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ ПЕРЕМИР'Я

АЛЬЯНТИ ВІДКИДАЮТЬ КОМУНІСТИЧНУ БАЗУ РОЗВ'ЯЗКИ ПРОБЛЕМИ ПОЛОНЕНИХ

Токіо. — В неділю, 26-го квітня, в Панмунджом відновлено перервані від минулого жовтня переговори в справі перемир'я в Кореї. Комуністи зі свого боку видвигнули шість пунктів для розв'язки проблеми полонених, яка ще єдино здержує договір в справі перемир'я, але вже на другому засіданні альянтські представники відкинули ці пропозиції, вважаючи, що вони не є „ані поміркові, ані конструктивні". Комуністи в своїх пропозиціях домагаються: 1. Всі полонені, в Кореї, які „домагаються репатріяції", повинні бути репатріовані впродовж двох місяців після підписання перемир'я; 2. Один місяць після завершення репатріяції, ті полонені, які відмовляються від репатріяції, повинні бути вислані до одної з невтральних країн, на яку погодяться обидві сторони; 3. Впродовж шістьох місяців переселення тих полонених до невтральної країни, країни, з яких ці полонені походять, повинні мати право вислати до тої невтральної країни своїх представників, які переконували б полонених про поворот „на родіну"; 4. Впродовж того часу полонені, які дали себе переконати про поворот до своїх країн, повинні бути репатріовані негайно; 5. Доля тих полонених, які й після „вияснень" відмовлятимуться від репатріяції, повинна бути вирішена на політичній конференції, яка має відбутися після перемир'я; 6. Всі видатки за полонених під час їхнього перебування в невтральній країні та за їх поворот додому повинні бути покриті країною, до якої вони належать. Голова альянтської делеґації, ген. Вільям К. Гаррісон, вже на першому засіданні відкинув ті пропозиції, заявляючи, що вони, „не становлять бази для належної розв'язки питання воєнно-полонених". Своє відкинення комуністичних пропозицій повторив ген. Гаррісон теж і на другій сесії в понеділок, яка тривала тільки 55 хвилин та яку відложено до чергового дня. Головним комуністичним пунктом, проти якого альянти виступають, є домагання, щоб перевозити полонених до іншої країни. Альянти вважають, що ті полонені, які відмовляються від репатріяції, повинні залишитися в Кореї й тільки одна з невтральних країн, „така, як Швайцарія", повинна перебрати над ними опіку та „поробити заходи для відповідної мирної диспозиції" тими полоненими у відповідному часі.

ЗДА допоможуть Франції в Індо-Китаї

Париж. — Секретар стейту Джан Фостер Долес і секретар скарбу Вільям Гамфрі відбули наради з французькими міністрами Жоржем Бідо, Рене Плевеном і Морісом Бурже-Монурі в справі війни в Індо-Китаю. Секретар стейту Доллес заявив, що президент Айзенгавер за тим, щоб ЗДА негайно допомогли Франції в цій боротьбі транспортовими літаками для перевозу військ та військового матеріялу до країни Ляос, де тепер комуністи посилили свою аґресію та загрожують захопити її під свою контролю. Американці домагаються, щоб аґресію комуністів на Ляос пов'язати із справою війни в Кореї. Французи погодилися на цей проєкт, щоб внести зажалення проти цісї аґресії до Ради Безпеки ОН, хоч досі вони не були вдоволені тим фактом, що сам уряд Ляосу вніс був без порозуміння з Францією, таку скаргу до ОН. Але Доллес заявив, щ оАмерика може помагати Франції тільки в її видатках на військово оборонні цілі, а на те, щоб зрівноважити її дефіцитовий бюджет. Подібну заяву склав представник ЗДА і англійському урядові. Доллес домагався від Франції, щоб виготовити плян, як з успіхом закінчити війну в Індо-Китаю. Французи заявили, що такий плян вже існує, і згідно з ним плянується вишколити 400,000 встнамських військ протягом найближчих двох років. Але той плян не предвиджував атаки комуністів на країну Ляос, який ставить Францію перед нові завдання.

Численна участь виборців у французьких громадських виборах

Париж. — 26 квітня відбулися в Франції вибори до громадських рад. Голосувати мали 25,000,000 виборців, щоб вибрати 467,000 радних до громадських самоуправ. Звичайно в громадських виборах бере участь коло 60% виборців, а тепер у міських громадах голосували аж 74% виборців, а в сільських 77%. Покищо немає повнопо вислiду виборів з усіх 38,000 громад, тільки знані частинні вислiди. На їх основі можна пізнати, що в Парижі на першому місці стоять комуністи, а зараз за ними йде партія прем'єра Антуана Піне. Деґолісти виказують великі втрати в Парижі в користь урядової партії прем'єра Піне. Але в деяких округах комуністи втратили свої впливи. Вислід виборів буде знаний аж за кілька днів, бо французька ординація дуже скомплікована своєю системою пропорційности.

ЗНАЙШЛИ ЗАДУШЕНОГО ІРАНСЬКОГО ШЕФА ПОЛІЦІЇ

Тегеран, Іран. — Вдалося знайти тіло іранського шефа поліції Магмуда Афшартуса, якого 20 квітня схопили змовники в місцевості під Тегераном, захльороформували та вивезли автом до місцевости, віддаленої 20 миль від столиці, де його вбили і закопали в печері. Вдалося знайти його трупа тільки тому, що він питався сина купця, де мешкає Гуссеїн Хатібі, до якого його кликали змовники ніби на те, щоб переговорювати з ним в справі порозуміння опозиції з прем'єром Моссадеком. Хлопець запам'ятав собі тільки ім'я Гуссеїн, і поліція заарештувала всіх мешканців цієї околиці, що звалися Гуссеїн, аж натрапила на Гуссеїна Хатібі. В зв'язку з цим політичним вбивством відбулося арештування кількох генералів. Пошукують ще за провідником опозиції, який ладився бути прем'єром, коли б зрезиґнував був прем'єр Моссадек, генералом Загеді. Похорон Афшартуса відбудеться з військовими почестями 28 квітня, — після того, як його тіло проїде на ляфеті від гармати вулицями Тегерану. Прем'єр Моссадек назвав Афшартуса „мучеником і незабутньою втратою для іранського народу". — Міністер закордонних справ Фатемі та урядуючий міністер двору Аміні видали заяву журналістам, що шах і Моссадек погодилися в усіх спірних справах.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною).		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МИР І ВОЛЯ

Річард М. Ніксон, віцепрезидент ЗДА, промовляючи до видавців газет, зібраних на річну конвенцію, говорив про завдання та цілі республіканської адміністрації, що вже малощо не 100 днів при владі. Його промова є властиво продовженням промови президента Айзенгавера до редакторів газет. Отже нового й особливого в ній нема а є тільки повторення і підкреслення того, що назагал відоме. Але видно, що адміністрації дуже залежить, щоб всюди в світі добре знали, куди Америка прямує. Тому, мабуть, Ніксон говорив ще раз про те саме і ще простіше й ясніше, ніж президент.

Яка є основна філософія уряду? — питає Ніксон. На це дає він таку відповідь: „Думаю, що можемо вияснити цілі адміністрації Айзенгавера простою фразою: Воля, як американський ідеал. Надіємось заохочувати інші народи та їм помагати, щоб і вони могли втішатись благами волі. В тому розумінні наші політики, домашня і закордонна, змагають до того самого — воля наша мета".

В домашній політиці Ніксон згадав про постійно дискутоване питання, як багато влади можна дати центральним, федеральним органам. Як знаємо, республіканці є проти завеликої концентрації влади в Вашінґтоні, а за те, щоб найбільше ініціятиви залишати стейтам, громадам та громадянам. „Концентрація сили є небезпечна навіть тоді, коли вона конечна. Сила псує навіть і найсильнішу людину", говорив Ніксон, заявляючись теж і проти „доброчинної держави" з її плянуванням для людини „від колиски аж до гробової дошки". Він є за державу, що дбає за загальне добро і „служить горожанинові, йому помагає, а не його контролює", одночасно признаючи, що „абсолютна свобода це анархія" та що „мусимо мати закони, правила та контролі".

Те саме, коли мова про ідеали свободи, відноситься і до закордонної політики, підкреслив Ніксон. Сіра людина, де вона не жила б, хоче жити в мирі й на волі. Вона не цікавиться арміями й війнами; не вважає себе якоюсь надлюдиною, а свою державу якоюсь наддержавою; не хоче панувати над іншими націями і народами; в центрі її життя є жінка, діти, праця, громада та Бог. Ще далі сказав Ніксон таке:

„Ціллю американської закордонної політики є забезпечити ту сіру людину, якій бажаємо спокою, волі й добробуту. В тому напрямі ведеться наша політика в Об'єднаних Націях, в Европі, в Азії й Латинській Америці. Це є те саме, що хоче мати сіра людина також і в Америці... Щоб можна забезпечити волю сірій людині, треба забезпечити волю націям... Ми змагаємо до світу, забезпеченого від війни і агресії. В такому світі сіра людина зможе жити в спокої... В такому світі не буде місця для колоній і територій, над якими панували б сильніші й передові нації, ні для диктатур, що шукають виправдання на своє існування в теорії, що нарід не спосібний сам собою правити".

„Так виглядають ті ідеали свободи, до яких ми змагаємо в світі", заявив Ніксон, додаючи, що Америка зробить усе можливе, щоб ту ціль осягнути.

Говорячи про мир і волю, Ніксон не міг поминути Кремлю. Він згадав за нього, кажучи, що це його філософія, його брехні, ошуканства і підривні методи не дають змоги завести в світі миру і волі. Тепер ще є остання нагода для Кремлю змінити ту погубну філософію і доказати зміну не словами, але ділами. Як таке не станеться, то відповідальність за наслідки спаде на Москву, а це „страшна відповідальність".

При кінці заявив ще Ніксон таке:

„Ціллю теперішнього уряду є те саме, що було ціллю наших Батьків-основників. Ми віримо в свободу. Ми будемо її доглядати і обороняти тут, в Америці. За кордоном будемо помагати іншим народам, що прямують до тих самих ідеалів. Ми переконані, що вільним народам можна довіряти, що во-ни будуть правити розумно".

Наші загальні проблеми

Минулого тижня відбулись ширші наради Відділу Українського Конгресового Комітету в одній з наших громад, на яких зорганізовані в цьому Відділі представники поодиноких місцевих організацій обговорили, крім низки актуальних конкретних справ, теж і деякі основні проблеми нашого громадського життя, що без сумніву могли бути віддзеркаленням загальних турбот по всіх наших громадах. Тому то й їхня загальна характеристика буде у великій мірі й загальною характеристикою нашої теперішньої, американсько-української дійсности.

На самі наради прийшли представники відносно тільки малої частини місцевих організацій. Були між ними представники майже всіх прошарків нашого суспільства: вже сідоголові репрезентанти давніх організацій, що „зуби свої з'їли" на піонерській громадській роботі. Але їх вже відносно мало, хоч в цій громаді під тим оглядом — згідно з нашими інформаціями — краще, ніж в численних інших громадах. Були представники нової іміграції, які в більшості вже цілком „вжилися" в місцеві проблеми, потрапили найти „спільну мову" з давніми громадськими діячами й спільно продовжують роботу. Натомість цілком не було представника тут народженої генерації, хоч в громаді існують їхні клюби й товариства, переважно при церкві.

Які ж проблеми турбують провідників громади? Їх багато, але наведемо тільки деякі.

Насамперед — велика розпорошеність. Хоч існує добрих два десятки старих і новостворених організацій, але велика частина з них існують тільки на папері. Часом трапиться, що вмре голова чи секретар товариства й вже нема кому його заступити. Багато з них не проявляє жадної діяльности й бере тільки мінімальну участь в загальній праці громади. Відповідна „комасація" вже цілком нежиттєздатних товариств та „відсіювання" й оживлення діяльности менш активних — це важлива проблема громади.

Чергова справа — недостача справді ідейних та відданих громадських робітників. В громаді є кілька чи кільканадцять осіб, що „сходжують свої ноги" та справді не мають ні дня ні ночі відпочинку, часто цілком байдужими. Ці самі люди плянують громадську працю й виконують її, вони влаштовують імпрези, беруть в них участь, переводять всі збірки, виконують дослівно всю громадську роботу й не тільки віддають свій час і труд, але й самі дають приклад жертвенности. Втягнути більше людей до цієї праці, заінтересувати їх нею й зактивізувати ввесь загал — це чергова проблема, що найбільше турбує тих громадських діячів.

Великою „болячкою" громади є відсутність доброго хору. Громада має хор і доброго диригента, але не має справжніх ентузіястів хорового мистецтва. В хорі є тут народжені й новоприбулі, але всі вони приходять на проби співанки дуже нерегулярно й практично немає можливости приготовити з ними будь-яку програму. Тому то й місцеві імпрези треба вміло „латати" й тому їхня мистецька якість часто досить сумнівна.

Справа місцевої парафіяльної школи належить на зборах до „запальних" тем. Всі заявляють, що школа потребує й заслуговує на максимальну фінансову підтримку, але... батьки дітей, зокрема з-поміж новоприбулих, мають великі застереження та багато побажань до системи, форми й змісту навчання в тій школі.

Всі громадяни ставляться з великою увагою до церкви й парафії, підкреслюють, що „без Бога ані до порога" й з признанням говорять про заслужених місцевих священиків своїми парафіями та їхньою громадською діяльністю, натякаючи, що не кожна громада може похвалитись таким самим. Але при цьому виникає нова проблема: Виявляється, що в громаді між новоприбулими є православні з Наддніпрянщини й вони бажали б мати свою церковцю. Вони хотіли б придбати її. Але старі піонери кажуть: А чия ж це ця православна церква, що в іншій частині міста? Вона ж побудована за українські гроші й такими самими українцями, як ми, тільки несвідомими. Єдине, що з „русского" є в тій церкві, це батюшка, якого парафіяни не розуміють. Ідіть здобувати цю церкву й її парафіян та приверніть їх тую, куди вони належать, до українців.

Таких і подібних проблем багато. Громада збільшилася, всі працюють і заможніють, є багато серця й свідомости й можна багато доброго зробити, якщо буде в громаді згода й співпраця та як будуть завзяті громадські робітники, що підходитимуть до громадських справ по-громадському, що вважатимуть перешкоди природним явищем, яке треба перемагати та які наполегливою працею й власним прикладом розворушать громадське сумління, та здобудуть собі довір'я й підтримку громадян, а тим самим здобудуть і нових робітників, яких так дуже треба для посилення активности і жертвенности громади.

Н. Щербина

Значення совєтських каналів

Починаючи з минулого року совєтський уряд з неймовірним поспіхом розширює маштаби і прискорює темпи, так званих, „великих будов комунізму". На першому місці цього пляну стоїть будівництво потужних гідроелектростанцій та великих, судноплавних каналів. Ініціятором цих будов, як відомо, був сам диктатор Сталін.

Про значення будування велетенських гідротехнічних споруд і довжелезних каналів було дещо сказано в передовиці одного з цьогорічних, лютневих чисел пресового органу комуністичної партії „Правди". В ній читаємо:

„Великі будови — величезний вклад у справу створення матеріяльно-технічної бази комунізму. Керований партією Леніна - Сталіна, совєтський народ здійснить їх успішно і тим внесе величезний вклад у справу комуністичного будівництва".

Обгрунтовуючи значення цих будов, як основу майбутнього „тріюмфу комунізму", „Правда" щільно пов'язує здійснення широкого пляну будівництва з постановами 19-го з'їзду комуністичної партії СССР. А в основу його покладено тезу, висунену Леніном 1920-го року:

„Комунізм — це совєтська влада плюс електрифікація всієї країни".

Провід СССР особливий натиск робить на успішне, дострокове виконання велетенської програми всієї п'ятої п'ятирічки (1951-1955), зокрема, на здійснення „в ущільнені строки" пляну поточного, 1953-го року.

За пляном п'ятої п'ятирічки будуть збудовані або закінчуватимуть будувати 15 тільки найпотужніших гідроелектростанцій на терені СССР, без сателітних держав! До цього пляну входить також будування кількох довжелезних та багатьох малих, судноплавних каналів.

У попередні роки (до п'ятої та в перші два роки п'ятої п'ятирічки) в СССР збудовано ряд гідроелектростанцій та кілька великих і менших каналів, як Біломорсько - Балтицький та канал імени Молотова. Протягом трьох минулих років, 1949-1952, збудовано: Цимлянський гідровузол, у системі Волго - Донського каналу; Волго - Донський судноплавний канал на 101 кільометр завдовжки; Донський магістральний - зрошувальний канал на 27 кіл. завдовжки; Долішньо - Донський розподільчий канал — 92.2 кіл. завдовжки.

Якщо в попередні роки Біломорсько - Балтицький канал з'єднував Біле море, а тим самим і Північний Льодовитий океан, з Балтицьким морем та, через систему дрібних каналів, озер і Волгу, з Каспієм, то закінченням будування Волго-Донського й Озівського каналів завершено з'єднання Білого, Балтицького й Каспійського морів з Озівським і Чорним морем в єдину водноtранспортову систему. Вже в 1952 році це дозволило розпочати перевіз цим, велетенського розмаху, водним шляхом масових вантажів, нафти, вугілля, цементу, дерева, хліба, найрізноманітніших виробів будівельного, торговельного і... воєнного характеру.

До запроєктованих на поточний, 1953-тий рік запляновано або вже будують крім гідроелектростанцій, такі канали:

а) Єрусланівський (або Сталінівський), 600 кіл. завдовжки, що з'єднає Волгу з рікою Урал, об'єднає дві області — Сталінградську й Саратівську і полегшить зв'язок російського суходолу з Кавказом та Середньою Азією — через Волгу і Каспій, а через канал Волга-Дін — з Озівським і Чорним морями, а звідти — з сателітними державами СССР;

б) Найдовший у світі Головний Туркменський канал, від Тахія-Таш, поблизу Аральського моря, через гарячі піски пустелі Кара-Кум, до Красноводська, над Каспієм. Він вріжеться вглиб Середньої Азії і з'єднає середньоазійське Аральське море з Каспієм, а значить, і з Волгою та Єрусланівським каналом — через Волгу, з Озівським і Чорним морями — через Дін;

в) Південно - Український, що, в свою чергу, з'єднається з

г) Північно - Кримським каналом і з Чорним морем на південному сході Криму, куди тектиме цей останній.

Як бачимо, водна, кнальноо - річково - морська система об'єднає в одно ціле: сателітні держави СССР, европейську і азійську частини Совєтського Союзу. Недарма совєтська пропаганда й тішиться новою формулою совєтсько - комуністичного імперіялізму:

„Столиця на нашої батьківщини Москва стала портом п'ятьох морів. Чорне, Озівське, Каспійське, Біле і Балтицьке моря з'єднані рiками й каналами в одну в одну водотранспортову систему".

Розміри багатьох цих будов, гідроелектростанцій і каналів, як твердить совєтська преса, перевищать розміри існуючих дотепер у світі споруд цього типу.

Наприклад, потужність Куйбишевської гідроелектростанції становитиме два мільйони і сто тисяч кіловат електроенергії. Тільки дві потужні гідроелектростанції — Куйбишевська та Сталінградська, що мало поступається своєю потужністю першій, щороку продукуватимуть понад 22 мільярди кіловат-годин електроенергії, тобто, стільки, скільки випродукують усі електростанції Фінляндії, Данії, Голляндії та Еспанії, взяті разом. А Головний Туркменський канал своєю довжиною набагато перевищить Суезький та інші канали світу. За пляном п'ятої п'ятирічки потужність електростанцій СССР зросте приблизно удвічі, а потужність гідростанцій — утричі.

Незабаром має розпочатися будування дюкера — першої великої й складної залізобетонної гідротехнічної споруди на трасі Головного Туркменського каналу. Дюкер потрібний, щоб пропускати воду магістрального каналу попід дном великого водного шляху. Складність цієї споруди полягає в тому, що дюкер має бути „укладений на дев'ять метрів нижче від рівня грунтових вод. Отже на його будування буде застосовано глибинні смоки, голкофільтри та ін.

Усі ці будови потребують великої кількости проєктувальників, інженерно - технічного персоналу, науковців, ляборантів, будівних організацій, промисловости і, нарешті, робітної сили. Навіть обмежений перелік будівних організацій, що беруть участь у здійсненні пляну п'ятої п'ятирічки, дає картину, скільки вкладається праці в новобудови. Ось головні з них: „Куйбишевгідробуд", „Дніпробуд", „Середазгідробуд", всесоюзний трест „Гідроспецбуд", „Комілісозбуд", „Гідромеханізація" та багато інших. У зв'язку з великобудівною лихоманкою „Головгідробут" СССР минулого року організував при Політехнічному інституті імени Калініна, в Ленінграді, постійні курси підвищення кваліфікації інженерно - технічних працівників „будов комунізму".

(Закінчення буде)

Парада льояльности

Наближається 2 травня, — день, коли наша громада, разом з іншими, має прилюдно засвідчити своє прив'язання до країни, що гостинно прийняла й дала можливості вільно жити й вільно працювати багатьом соткам тисяч осіб, що їм з яких-будь мір кувань ставало тяжко в старому краї й які їхали по краще життя за океан.

Своє віддання новій батьківщині засвідчує наша громада в Ню Йорку участю в спільному марші, що відбувається по головній вулиці метрополії. Подібне буває і по інших містах. Кожна національна група намагається якнайкраще представитись під час маршу і якнайвиразніше виявити свої прямування і прив'язання до країни. Це може бути осягнене різними способами. У попередніх роках, якщо мова про Ню Йорк, ми намагалися, — і це нам цілком вдавалося, виявити свою зорганізованість. Не було хіба організації, яка б не взяла участь у поході, де українська група бувала завжди найчисленнішою.

Проте це не значить, що в попередніх роках наша група була найкращою. Маси народу, що не беруть активної участи в поході, але приглядаються йому з хідників, так само, як й ті, що стоять на урядовій трибуні, сприймають кожну групу насамперед не за її численністю, а за красою одягів, ефектністю маршування, пмисловістю оформлення тощо.

У деяких наших осередках, зокрема в Ню Йорку, де цього року наша група йде на чолі усього походу, є всі можливості використати зовнішній ефект, що його робитиме перша в марші колона. У Ню Йорку існує сильна секція образотворчих мистців при Літературно - Мистецькому Клюбі. Деякі з мистців активно працювали в декоративному й інших ділянках й можуть бути використані для відповідного оформлення нашої групи. Ефектна карикатура, виразний напис, якась модерно виконана постать чи група можуть дуже прислужитись враженню, що його зробить наша група.

Якщо б в цьому напрямку були пороблені заходи, тоді організатори нашої участи в поході могли б спокійно обмежити кількість учасників походу, залишивши лише представництва окремих організацій та звернувши більшу увагу на участь юнацьких об'єднань, що представляли б собою — відданість новій батьківщині наймолодшого покоління.

Масовість участи зате необхідна в поході, що їх улаштовують окремо національні групи. Такі марші, як польський, ірляндський, чи грецький мають свою добре заслужену славу у Ню Йорку і такою повинна бути наша льояльна парада, що відбудеться вже незадовго з приводу двадцятої річниці голоду на Україні, до якої треба послено, з зрозумінням усієї відповідальности за її поводження, всім нам готовитись.

Цьогорічна парада льояльности повинна б також використати двадцятирiччя штучностворенного голоду в Україні й вказати, що за мирними словами сьогоднішнього Кремлю, що в одну хвилину потрапив вдягнути на себе овечу шкіру, криється загроза нових масових винищувань легковірних народів.

Степан Женецький

Українське друковане слово

Друковане слово, тобто книжки, часописи, журнали, та всякі інші видання — це могутній засіб у вихованні людини. Во в той час, коли родина й школа найбільше впливають на виховання людини у молодому віці, то друковане слово виховує людину ціле її довге життя.

Друковане слово, це та школа, з якої людина завжди пізнає щось нове. Книжка й часопис, це ті невідступні учителі, які навчають людину до пізнього віку, до кінця її життя.

Люди, які читають, завжди бувають розумніші, та більше знають від тих, які книжок не читають, вони мають ширший світогляд та більше зацікавлення світом.

Зокрема дуже важливу ролю, як ширитель національної свідомости, відограє рідна книжка й часопис для недержавних народів. Коли поневолювач не дає поневоленому народові організувати рідне шкільництво, забороняє навчати дітей бувальщини свого народу, не дозволяє навчати про свою батьківщину, — то всього того може навчити їх рідна книжка. Рідне друковане слово, може, при відповідних заходах і організації, заступити поневоленому народові все те, що державному народові дає школа, та всякого роду інші виховні установи.

Часто рідна книжка буває для поневоленого народу не тільки вогнищем національної свідомости, але стає могутньою зброєю проти денаціоналізаційних намагань ворога.

Українці, із західних земель, з Галичини та частини Волині, які між двома світовими війнами були опинилися під польською займанщиною, добре знають, яким могутнім засобом у боротьбі проти насильної польонізації була рідна книжка й преса. Товариство „Просвіта", що своїми народними домами та читальнями густою мережею покрило Західну Україну, відограло превелику ролю у розбудженні національної свідомости. Читальні ширили національну свідомість, відбивали наступи поляків, які словами міністра Грабського нахвалялися, що за 25 літ не буде ні одного українця під Польщею, — себто, що всіх українців спольонізують. І коли ми нераз говоримо, що Західня Україна була, принаймні до кінця 2-ої світової війни, Українським П'ємонтом, то треба пам'ятати, що цеглинами у ньому були читальні „Просвіти" зі своїми книжками й пресою.

(Закінчення на стор. 3-тій)

Ольга Мак

СТОЛИЦЯ ГОЛОДНОГО ЖАХУ

(До двадцятої річниці голоду на Україні)

Нариси

(4)

Особливо характерним явищем була сварка в трамваях. Здавалось би, чого людям тут сваритися? А отже були не тільки божевільні люди, а й „самашечі" (божевільні) трамваї. Починалося звичайно з якоїсь дрібниці: комусь наступили на ногу, або хтось не встиг пробитись крізь натовп, щоб висісти на потрібній йому зупинці. Такий чоловік чи жінка починали лаяти всіх і вся, а головно тих, хто в даному випадку виявився винним. Реакція не давала себе довго чекати, і, поки трамвай доїжджав до слідуючої зупинки, між пасажирами вже розгорялася ворожнеча. „Понаїжджений" вискакував, трамвай їхав далі, а сварка не вгавала. Одні виходили, другі заходили і моментально включалися в гризню. Кондуктори спочатку заспокоювали людей, потім починали злоститися самі і зганяли злість на пасажирах: той не мав дрібних, той не хотів посунутися, а той помалу входив і затримував рух. Сварка, мов лявіна в горах, ставала щодалі грізнішою, обрушуючись на свіжих пасажирів, і тягнула їх за собою. Коли вам доводилось в день по кілька разів рейд тим самими трамваєм, то й ви мусіли бути облаяні і самі мусіли лаятися, а при тому кожного разу чули, що тема сварки постійно міняється. Про вичуватця забували за кілька хвилин, так само, як забував і свій незначний інцидент вичуватець, але кинене ним зерно злости попадало на сприятливий грунт і перетворювало трамвай на цілий день в рухому „Сабурову Дачу".

Дуже дражнили харків'ян елегантно вбрані люди, а особливо жінки в капелюхах. Вишукано вбрана жінка (звичайно, „вишукано" в розумінні тих обставин) рідко коли виходила без пригод в трамваю, а в перзі взагалі не сміла показатися. Корінні харків'яни, навіть ітеліґенти і добре матеріяльно ситуовані, ходили зимою у великих шалях або теплих хустках, які, говорячи об'єктивно, коштували вдесять разів дорожче убогих капелюшків масового виробу. Але це нікого не переконувало. Капелюх на голові дражнив натовп, мов червона хустка бика, і жінка в капелюсі все була „задрипаною баринею", „дурою в шляпі" чи „парадиткою". Ця примітивно спрепарована ненависть не була плодом заздрости, а висловом природної ворожнечі до чужих звичаїв, до тих, хто ці звичаї приніс і хто їх підтримував.

Ранок непомітно змінювався в полудне. Непомітно. Те саме непривітне, каламутне небо, про яке, як і люди, забуло сонце, той самий невідрадний міський краєвид. Але стрілки годинника показують першу годину.

Ледве перебираючи ногами, плентаються змучені господині додому, зовсім стративши свою ранкову войовничість. Дома чекає занедбане мешкання, голодні діти і питання, що буде завтра? І хоч як треба поспішати, щоб справитися скоро з роботою і вспіти знову піти обіду послухати ще, чи де часом чого не „дають", видно, що вони стратили всі сили в ранковій біганині і не можуть себе примусити поспішитися. Адже більша половина з них не тільки бігала і стояла по чергах, але й вийшла з дому, випивши без хліба і цукру горнятко чорної жолудневої кави. До речі, жолуднева кава була дуже популярною в ті часи, бо мала властивість на кілька годин цілком невтралізувати почуття голоду. „Смачна кава" — казали люди.

Хліб

— Та подайте, матусеньки дорогі, та подайте батеньки рідненькі, та подайте сестрички золоті!.. Та подайте мені, нещасній, хоч кусо-о-очок хлібця!..

Так „співала" половина України, сидячи попід мурами і на роздоріжжях в 1932-1933 роках.

Хліба! Хлібця! Хоч кусничок, хоч шкиринку, хоч крихітку!..

Який дорогий той хліб! Який привабливий, який смачний!..

Хліб — скарб! Хліб — мрія! Хліб — спасіння життя, ратунок від жахливих мук голодної смерти!..

Ціла Україна мріяла про хліб. Хліб снився в кожній хаті. Не якийсь там „буржуазний" білий колач, не булка з родзинками, а той житній, глевкий, великий! . І не той, що його давали по скибочці на картку, — хліба ж ним наїсися? — а той, що його можна різати ножем, або попросту ламати руками і їсти, їсти... Так їсти, щоб наїстися і лишити на потім. І нічого більше не треба — тільки самого чорного, пахучого хліба з такою твердою грубою шкоринкою!..

Але такого хліба не було ніде по цілій Україні. І тільки в Харкові, столиці УРСР з початком 1933-го року почали „давати" такий хліб. Він називався „комерческій хлєб". Влучно називався. Держава платила селянам за грабований пуд (16 кілограмів) жита 52 копійки, а в заможніших господарів забирала взагалі його задармо. А тепер, змолошви жито і напікши хліба, продавала його у вільній продажі по 3 рублі кілограм, себто, мала коло десяти тисяч процентів зиску. Хіба ж не комедія?

Але жадаючі хліба не цікавилися прибутками держави і не обраховували процентів. Головне було, що хліб „давали"! Давали, не вимагали жадних карток, жадних документів, по одному кілограмові в одні руки, давали щодня! Хіба ж не щастя?.. Правда, хліб був іще в Москві, Ленінграді і взагалі в Росії, але туди не пускали. На залізницях вимагали документів на право їзди, а їх не було. І Україна, натерпівшись і наголодувавшись уже в 1931-му і в 1932-му роках, зраділа й тим, що має нарешті хліб у „власній" столиці. Зраділа й рушила з усіх закутків на „комерцію". Хто міг дістатися на переповнені поїзди (і тут вимагали документів) — їхав, хто не міг їхати — йшов пішки. Люди покидали порожні хати, лишали на дорогах немічних і хворих і сунули, сунули; мов хмара. Мов підчас переселення народів, вибиралися в дорогу з усім „майном", спакованим у торби, з цілими родинами, бо ж хліба давали по одному кілограму „в одні руки". Більше рук — більше хліба! Хлі-і-і-ба-а-а! Хлі-і-і-б-а-а! По одному кілограму в одні руки!!!

Столиця перетворилася в обложену фортецю. З-зовні штурмував невмолимий голод, знутра — голодаючі. „Комедія" йшла з нечуваним успіхом: пекарні працювали кругло добу, в знемозі падали продавці в хлібних „ларьках". А довкола вирувало, стогнав і істерично квилив натовп:

— Хлі-і-і-ба! Ще хлі-і-б-а-а-а!..

І хліба бракувало. Бракувало не тільки тому, що було повно голодаючих, а й тому, що самим харків'янам мало було карткового хліба, і вони також хотіли комерційного. І через те, комерційний хліб не „купувався", навіть не „брався", а „здобувався". Здобувалося, як ворожий укріплений пункт на фронті: по докладно розробленому пляну, з хитрощами, з відвагою, з терпеливістю, з ризиком власного життя.

О, це не було просто!

(Продовження буде).

„НА ВЕРШИНИ КУЛЬТУРНОГО ДУХА...”

(Думки з приводу „Свяченого” для українських студентів, влаштованого Т-вом Прихильників УВАН у Мюнхені дня 5-го квітня 1953).

А однак — це все була дійсність. Дійсність, яку відчував кожний присутній цього спільного „свяченого”. Дійсність, яка залишиться в пам'яті, як спомини безжурних дитячих днів.

Не про „св'ячене” скитальців хочемо ми говорити, ні. Не про злиденності і скромність цього вечора. Гріхом було б з таким наставленням починати цей опис. Бо подія, яка сталася, мала свій незгасаючий чар, відривала всіх від дійсности, а переносила у пишні палати, в яких ніхто не є бездомним. Ми дозволили собі на рідкий люксус, в якому всі чулися щасливими.

Простора, з бронзовими, в и р і зьбленими дерев'яними стінами і стелею, заля мюнхенської „Торгтельштубе” наповнялася цього першого дня Великодня милоцими людьми і представниками старшої генерації.

Присмна несподіванка: замість буденної скромности, ви заходите в прегарно вбрану кімнату. Три ряди столів, прикриті білими скатертями, а на них стоять білі трираменні свічники, з палаючими великими свічками. Між ними багато туліпанів, що виростають з глиняних ваз і дають подув весни. Столи заставлені тарілками, на яких пишаються крашанки, ковбаса, шинка, хліб. Все це чекає ще посв'ячення. Охоплюєте зором цю залю і вам у душу вливається якась врочистість, тепло, що легенько тремтить і викликає хвилювання. Естетичний вигляд полонить вас до скрайнього. У всьому панує атмосфера таємничости, загадковости. Щось станеться. Ще хвилину-дві і вас обніме ця таємничість, якої словами не виразите.

Не приходиться довго роздумувати, бо до порога спішить вас привітати господар і майстер цього св'ята — проф. д-р Юрій Панейко, голова Т-ва П р и х и л ь н иків УВАН, від імені якого вас сюди запрошено. Кілька слів привіту і побажань, а потім опинитеся за столом у товаристві своїх знайомих. Всі почувають себе добре, а однак, з трепетом ждуть того, що має наступити.

І ось всі піднімаються з місць, бо о. ген. вікарій П. Голинський святить паску. На закінчення лине з десятків грудей грімке „Христос Воскрес” і побажання о. ген. вікарія.

Але те, що найбільше зворушило глибину душі, наступило після цього. Це була промова господаря.

Може й дехто дивувався, коли по перших словах „щойно три місяці минуло від Різдва Христового”, залю заповнили звуки, немов із засвіту пливучої коляди. Її ледве чутна мелодія пригадувала ту радість, яка наповняла людство приходом Месії.

Однак, тема скоро змінилася. Властиво, промовець перейшов на останні смертні дні Христа. На ті дні, коли „з болю здригнулась земля, а з Голгофи понеслись слова: Отче, у Твої руки передаю духа мого!” І тут ви теж здригнулися. Вас обняв страх.

Мабуть всі чули „смертний марш” Вагнера. Всі вичували в ньому ту несамовиту розпуку, жаль і тугу. Але того значення, яке він влив у єство людини при цих словах, мабуть, мало хто мав змогу переживати. Це переживання одноразове і неповторне, коли під впливом зображеної події вся уява зливається з демонічними звуками музики мистця.

І здавалося, що дійсно, як говорив промовець „темрява і безмежне зло” запанувало тоді над світом. Чомусь останні акорди наповнили вас безнадійністю, апатією і якоюсь знеохотою. Палаючі свічки чомусь посумніли і не видавали попереднього блиску.

А однак... Однак, „уся земля наслухувала своєї години” і здійснення слів: „Я Воскресіння і Життя”, які справдилися третього дня вранці.

Десь вдалині вдарив дзвін... Йому відповів другий і незабаром залю заповнили звуки багатьох дзвонів, що рознесли вість про те, що „Правда, яку хотіли назавжди замкнути в гробі — воскресла”.

Далі промовець зупиняється над самою суттю Великодня. Для нього „вістка про Христове Воскресіння є радісною вісткою для цілого людства, якого існування без віри в Воскресіння мусіло б бути вповні безцільне, а світ був би безглуздям, царством зла, омани і смерти”. Він говорить про „будування царства миру і любови”, про „любов, яка не орудує тільки пустими фразами, а чинами повними посвяти і самозречення”. І врешті, промовець веде вас на „вершини культури духа, на прощу справжньої любови”, де „не будуть уже морозити нашу душу ані прикрі спомини минулого, ані темні причуття майбутнього”. Ви не спротивляєтеся. Послушно, немов осиротіла дитина, спрагнена пестощів і батьківської опіки, ступаєте на вказаний шлях. І, коли заля наповняється новими звуками м о г у т н ього „Галлелуя” Гендля, ваша душа теж співає. Співає пісню хвали воскресшому Богочоловікові.

Коли все втихло, якусь хвилину панувала гробова тиша над всіма. Нервове напруження досягло кульмінаційної точки. Хотілося поділити думками з сусідом, висказати йому свої враження. Хотілося говорити й говорити. А тимчасом вже відходили в далечінь останні звуки IX. симфонії Бетовена, з одою „До радости” Шіллера.

Після першого зворушення прийшли на чергу майстерно подані потрави. Може й був дехто, що цього дня не мав нічого в роті. Може були й такі, яким дошкулювала недуга легенів. Але кожний з них, забув тоді за свої буденні злидні, забув за те, що він самітник у цьому чужому краю. Тоді були всі люди рівні, всі дружні і... щасливі. Діставши духовий корм, кожний кріпився ситою їжою.

В своїм слові, голова представництва УВАН — проф. д-р П. Курінний, справедливо говорив про потребу нав'язання тіснішого контакту УВАН зі студентством і молодшими початкуючими науковцями. Думаємо, що початок був наскрізь добрий. Треба лише не випускати ініціятиви з рук. Влаштоване св'ято залишило свій слід. Воно дало, за висловленими проф. Курінним бажаннями, почуття, що молоді люди „не є ані ДП, ані чужинці українського походження”, а люди, яким треба змагатися на вершини світового знання і культури...

І справедливою була подяка студентства, що її виголосив студент німецької політехніки В. Демчук організаторові того „св'яченого” — проф. Ю. Панейкові, який вказав, що суть спільних св'ядкувань, не лише у споживанні поживи, але й у тій високій культурі, яку вони дають молодим людям, у їх виховному впливі на студіюючу молодь.

Цей виховний вплив, може й не дасться відчути зразу, але з нього напевно користатимуть в майбутньому, сьогодні ще молоді люди. „Свячене” влаштоване цього року, подібно як минулорічне і минулорічне Різдво, влаштовані тим же самим організатором, дають науку життя, науку, якої не заступить жаден університетський виклад.

Український жертводавець з-за океану може бути гордий, що його щира грошова пожертва знайшла найкраще приміщення, бо спричинилася до радісного піднесення душі десятків людей, людей, які такого піднесення направду потребують. У них на все залишуться приємні спогади цієї врочистости.

З. Соколюк.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою)

„Сто мільйонів”.

„Сто мільйонів” — це не колгоспне майно, тільки ті мільйони, що їх американський уряд призначив на допомогу тим утікачам, які з наряженням свого життя втікають на волю з совєтської тюрми народів. Про ці то „сто мільйонів” с о в є т с ь к і письменники Б. Балабан та В. Собко написали п'єсу, яку ставив Український Драматичний Театр імени Артема в місті Сталіно. Про неї пише М. Лужнєв у „Радянській Україні” (29 березня) довшу статтю. Зміст п'єси „Сто мільйонів” наївний і неправдоподібний.

До рідні професора Карла Кратова прибуває з Німеччини, з таборів для переміщених осіб, Марек Штібнер, який там був другом професорового сина, що загинув, втікаючи „на родіну”. Штібнера приймають з відкритим серцем, він удає, що залюблюється в професоровій донці, та одночасно старається „викрасти рисунки мотора нового типу, над яким працює професор”. Наївність цієї історії така очевидна, що не треба аж про неї писати. Це ж неможливо, що агенти МВД так без нічого пустили такого Марка Штібнера свобідно жити та „виконувати завдання американської розвідки”. Але тепер у Совєтах великий страх перед „людиноненависницькою політикою Вол-стріту” і критик хвалить цю дурну історію. Він про неї пише таке: „Люди, будьте пильні! — закликає спектакль, і в цьому головне достоїнство нової постановки Сталінського українського драматичного театру імени Артема”.

Та навіть і М. Лужнєв мусить признати, що „деякі образи змальовані у п'єсі схематично, сухість, риторичність та деклямаційність підмінюють часом живу мову”. Але він не каже, як можна під Совєтами написати „несуху та несхематичну” драму.

„Дизельні трактори до роботи не готові”.

Це саме число „РУ” приносить кореспонденцію з Чернігівщини про те, що там „відстають” машинно-тракторні станції. Вже весна вповні, а „значна кількість МТС в області не закінчила ремонту тракторів. В МТС області на сьогодні не відремонтована десята частина тракторного парку. Особливо загрозливий стан створився в Куликівській, Яблонівській, Мощенській, Корюківській та інших МТС”. Далі нарікається, що „облась недопустимо відстала з підготовкою до весняних робіт на полі”. Ось один приклад, що його наводить автор кореспонденції. „На подвір'ї Козелецької МТС стоять два трактори С-80. Вони стояли нерухомо торік, стоять і тепер. Директор станції тов. Юрченко каже: „У нас самих немає сил довести до ладу ці велетні, та й часу не вистачає возитися з ними, а допомагати нам ніхто не хоче”. От тобі совєтські „темпа”, якими так часто хваляться!

„Наш Горький”.

„РУ” з 28 березня присвячена 85 роковинам з дня народження „свого великого і геніяльного” письменника Олексія Максимовича Горького. Часопис мусить його називати „нашим”, хоч дуже добре знає, як відносився той „гуманіст” до справи перекладів його творів українською мовою. Підкреслюється в цій статті й те, як Горький особливо гостро картав американських імперіялістів як найбільш реакційних, тупих і небезпечних”. В Москві написали окрему „літературну композицію за творами цього письменника”, яка називається „Горький про Америку”, і в ній ширитимуть протиамериканську пропаганду. І при цьому всьому пишеться про те, що той письменник написав такі слова: „Росія буде найяскравішою демократією землі”. Та не забувають і про те, що Сталін наводив такі його слова: „Коли ворог не здається, — його знищують!”

„Помилки і перекручування в працях Академії наук УРСР”.

З 23 по 25 березня в Києві, у великій конференц-залі академії відбувалася сесія загальних зборів Академії наук Української РСР. Виголошено багато доповідей, в яких „викривали помилки та перекручування” в друкованих працях окремих відділів та інститутів. Подамо дещо з тих обвинувачень. „Інститут історії ще не опублікував ні одної роботи, що піддавала б науковій критиці помилки та перекручення, допущені в працях окремих співробітників інституту і працівників катедр історії СРСР вузів республіки. Інститут до цього часу не дав серйозної роботи, яка викривала б буржуазно-націоналістичну концепцію Грушевського”. Не краща справа „з Інститутом літератури, який не створив наукових робіт, які глибоко розкривали б благотворний і вирішальний вплив передової російської літератури на розвиток української літератури”. Також Інститут мовознавства „ще відстає в розробленні питань загального мовознавства та історичної граматики української мови”. Подібно пишеться і про інші відділи Академії. Але хто з дійсних науковців матиме відвагу п и с а т и історичну граматику української мови або писати історію України, коли досі всі праці з цих ділянок осуджували як „буржуазно-націоналістичні”, хоч їхні автори старалися вдоволити Москву, та нападати на Грушевського. Москва хоче такої історії України, якої не може написати жадний українець.

Замість Маркова — Єпішев.

Совєти звільнюють з урядів комуністів інших національностей, а на їх місці призначують партійців-москалів. 28 березня „пленум Одеського обкому КП України, увільнив від обов'язків члена бюра і першого секретаря обкому тов. В. С. Маркова і на його місце обрав тов. О. О. Єпішева”. Єпішев певніший як Марків.

Українське друковане слово

(Закінчення зі стор. 2.)

Усе те вказує ясно, якою великою силою є українське друковане слово. Такою силою є воно для нас також і тут.

Отже, коли так є то треба ту книжку мати.

Зокрема треба подбати, щоб кожна українська дитина її мала. При тому треба звертати пильну увагу, щоб дитину зацікавити читанням. Хто раз зацікавиться читанням книжок, той завжди читатиме їх. Щоб привчити дитину до читання книжок, треба дати їй на початок таку книжку, яку вона зрозуміє, яка їй подобається, та яка потрапить викликати в неї велике зацікавлення.

Не можна забувати і про старших. І для них треба української книжки.

А тепер погляньмо, як стоїть справа з поширенням друкованого слова. Дуже мало читає т. зв. стара наша еміграція, але, на жаль, не багато робить це й нова еміграція.

Остання швидко береться до купна домів, авт, телевізій, дорогої хатньої обстановки, але чомусь цілком забуває, або відсуває на пізніше — українську книжку, журнал, часопис. Дбаємо про зверхню культуру, а при тому цілковито забуваємо про культуру духа. Хвалимося перед знайомими й чужими новими ф р и д ж и д е р а м и, пральними машинами, але зовсім не хвалимося тим, що маємо Українську Енциклопедію, Велику Історію України, Історію Української Літератури, Історію Українського Мистецтва, чи інші цінні українські видання. Всі добре знаємо нові моделі автомобілів, чи телевізій, але рідко хто з нас знає, яку нову книжку написав той наш чи другий видатний поет чи письменник.

Так дальше не може бути. Якщо ми не хочемо тут зникнути, як спільнота, мусимо змінити наше ставлення до друкованого слова. Мусимо старатися, щоб в кожному народному домі, в кожній церковній залі, в кожному клюбі, були зорганізовані книгозбірні. Усі наші товариства, мусять звернути увагу на організацію бібліотек..

Мусимо добитися того, щоб не лише по народних домах, церковних залях, та клюбах, були українські книгозбірні, але щоб такі книгозбірні були в хаті кожного з нас!

Щоб цього досягнути, треба повести широку кампанію за поширення серед нас українського друкованого слова. Таку кампанію треба вести постійно всякими способами — на це не можна подати певної схеми чи пляну. Це залежить від меткости організацій, товариств, чи одиниць, що візьмуться до того, а теж від місцевости та від терену. Тут подамо тільки декілька порад, як можна поширювати серед нас книжку чи часопис:

1) Преса започатковує кампанію за поширення друкованого слова відповідними статтями та закликами;

2) По всіх організаціях, товариствах, сестрицтвах, братствах мають бути виголошені відповідні доповіді.

3) Проводи організацій, об'єднань, товариств тощо, подбають, щоб вони самі, та їхні члени купували книжки та виплачувати пресу.

4) Вводити звичай, щоб з приводу різних нагод, як релігійно-церковні свята (Різдво, Великдень), родинні події (весілля, хрестини, уродини, ім'янини тощо) й ін., на яких звичайно дається різні подарунки — дарувати книжку.

5) Обдаровувати книжками дітей. Так у нас водилося, що коли відвідується якусь родину, де є діти, — дається їм кводра чи й часами навіть доляра на цукерки, або на „айс-крім”. Краще купити для дитини за ті гроші книжку, чи журналик. Такий подарок довше послужить і з цього дитина чогось навчиться.

Таких і подібних способів для поширення українського друкованого слова можна придумати багато. При тому треба також не забувати і на те, щоб книжки і часописи, придбані в такій кампанії, були також читані. Ще замало тільки купити книжку чи часопис, треба також її прочитати. Для тієї мети можна влаштовувати гуртові читання по організаціях, давати пописи рідного слова, з деклямаціями та читанням творів найкращих наших поетів та письменників, організувати змагання, хто за визначений час прочитав найбільше книжок, і т. п. Але в першу чергу доложім усіх зусиль, щоб до всіх українських людей, що находяться поза межами рідного краю, найшло собі дорогу українське друковане слово — українська книжка й український часопис.

З Наукових Конференцій УВАН у ЗДА

В Ню Йорку, березня 14 відбулось засідання Економічної Секції УВАН у ЗДА, на якому п. Іван Світ зробив доповідь на тему: „Запаси й добування золота на Далекім Сході — Зелена Україна”.

Зібрання відкрив коротким словом проф. Замша, вказавши на важливість вивчення Зеленої України, де є значна українська більшість населення.

Доповідач І. Світ зробив спочатку короткий вступ, в якому познайомив присутніх з характерними географічними даними Зеленої України, її геольогічною будовою та навів кілька яскравих прикладів на основі довголітніх студій цієї країни. Він також вказав, що всупереч твердженням совєтських публікацій, дослідження території і зокрема її геології, були переведені вченими різних національностей. Певні видання в СССР про цей край спираються на ці праці з кінця минулого та початку цього століття. Так, будова Становых гір, наприклад, розглядається тепер за даними, накресленими визначним швайцарським вченим — Суес.

Сама доповідь про стан золото — добуваючої промисловости була ілюстрована чисельними даними та цифрами як також великим зібранням мап, в тому числі однієї — українського видання. Цей мапний матеріял був у більшості виданий після війни до 1951 року включно.

Питання золотодобування викликало також ряд пов'язаних з ним проблем, як наприклад, шляхи та методи адміністрації.

Після доповіді відбулась широка дискусія, в якій взяли участь майже всі присутні. В цій дискусії згадували різні пов'язані питання господарства та значення золотодобування в народнім господарстві країни. Зокрема було згадано про стан будови БАМ'а (Байкало-Амурської магістралі) та її труднощі. Так само говорили про застосування праці в'язнів концентраційних таборів, яких там є багато.

Доповідач пояснив, що ця доповідь є одним з розділів його великої праці „Географія Зеленої України”, над проблемою якої автор працює більше як двадцять літ. Зокрема для „Географії” більшість матеріялів була систематизована та розроблена під час перебування на острові Формозі, де довелося користатися з чудової книгозбірні Тайванського Університету.

Наприкінці засідання були висловлені побажання, що було б цінним знайти засоби для видання праці, що присвячена життю та минулому Зеленої України, країни, що ще так мало відома українцям.

І. З.

З Листів до Редакції

Хвальна Редакціє!

У зв'язку з появою статті у Вашому часописі з дня 24. 3. 1953, ч. 72 про відсвяткування „Оригінального свята Українки-Героїні в Ню Йорку”, просимо ласкаво помістити наше спростування. В постановці 4-го образу „Жінка в УПА” музичне оформлення не було п. Гентиша у виконанні п. Л. Вахнянин, а було в оформленні і виконанні п. проф. І. Соневицького.

Щиро дякуємо наперед та остаємось з належною пошаною

Управа осередку СУМА ім. ген. хор. Т. Чупринки

ЗАЯВА

Цим заявляю, що відзначена в моїй рецензії на науковий збірник ч. 1 УВАН у ЗДА (недільне видання „Свободи” за 1952 р.) стаття проф. Д. Горняткевича „Малярський цикл Т. Шевченка”, передрукована з журналу „Арка” ч. 5 за 1947 рік, в новій публікації доповнена аналізою літературних творів Т. Шевченка і через те могла бути наново надрукована. Тим то мій закид проф. Д. Горняткевичеві був не зовсім слушний, як також і деякі інші до цієї статті завваги.

В. Чапленко

П о в і д о м л я є м о, що ціна оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини оголошення) пересилати разом з текстом.

Адміністрація „Свободи”.

Спорт

СУМА — НЮАРК ЗНОВ ПЕРЕМОЖЦЕМ

В суботу, дня 11 квівня ц. р. в домівці Сума, Нюарк відбулися реванжові змагання столової сітківки (пінґ-понґу) поміж УССТ — Ню Йорк і СУМА — Нюарк.

Це вже другий раз молодій дружині Сума вдається побороти заавансовану в ліґових розгривках дружину УССТ.

Після слідкування змагань УССТ виступив до цих змагань в дещо сенсаційниму складі: Г. Гершковіц, американець 6 ракета в Америці, д-р Очеретко, З. Шпон, Б. Прудиус, А. Робінзон, американка, друга ракета в Америці, І. Рід, американець.

Склад Сума: Б. Андрушків, Л. Гайдучок, І. Кілпетрик, американець, С. Косоновський, Ю. Ломаґа, І. Принц, американець, О. Попович, С. Сахно.

Не зважаючи на всі зусилля і старання виграти ці змагання, щастя недописало У. С. С. Т. і Сума в друге виграс у відношенню 15:12.

З боку глядача можна було спостерегти, що сумівці перемогли УССТ більше рівновагою духа.

Підчас змагань з рамені осередку СУМА й старанням п. Т. Рубель, було приготоване приняття для обох команд. Переведення турніру було під зарядом Л. Гайдучка.

М. П.

ПОДЯКА

Місто неприйнятого звороту видатків на дорогоцінні ліки для нашого сина, присланих через ВПов. Миколу Скаскова в Ню Йорку, складаємо отсим 40 дол. для хворих українських скитальців й інвалідів в Австрії і 20 дол. на КОДУС в Австрії.

П. Б. БАБЯКИ
Шікаґо, Ілл.

З'ЇЗД СЗСУ

(Закінчення зі стор. 1-шої)

ЗДА д-ра Степана Витвицького. Під час з'їзду поширювано заяву чотирьох партій, які є членами УНРади та які закидують з'їздові, СЗСУ й його лідерові п. В. Доленкові, що „організатори з'їзду стоять на позиції розбиття єдности українського національного фронту визвольної боротьби, зокрема щодо ставлення наших умов співпраці з Американським Комітетом Визволення від Большевизму" й тому закликають „вважати з'їзд... справою, яка розбиває українську єдність, анархізує українську боротьбу й намагається справі визволення нанести шкоду" та закликається „українців не дати себе ввести в блуд, відповідно оцінити наміри організаторів з'їзду, зберегти національну честь і гідність... і рішуче підтримувати Український Державний Центр". Цю заяву підписали: К. Паньківський і М. Ветухів від СУНДУ, Є. Приходько й З. Івасишин від УНДС, М. Смолянський та І. Дубинець від УРПД та І. Паливода й С. Ріпецький від ОУС. Так само напередодні з'їзду деякі газети, зокрема „Український Прометей" в Дітройті, надрукували матеріяли проти з'їзду. На самому з'їзді, як мова про реферати й дискусії, не спостережено нічого такого, що потверджувало б ці закиди.

Сам з'їзд попереджено молебнями в майже усіх українських православних і католицьких церквах метрополітального міста в суботу рано. Того ж дня перед полуднем з'їзд відкрив проф. Станіславський, пригадуючи коротко дотеперішню історію СЗСУ та з'ясовуючи загально причини й завдання з'їзду. Президію з'їзду очолював голова ЦК СЗСУ-СП п. В. Ф. Сеник, — який і проводив нарадами. У вступних промовах та привітаннях підкреслювано потребу такої політичної партії, яка ідейно репрезентувала б найбільшу під кожним оглядом складову частину української нації — українське селянство, яке винесло на своїх плечах відродження української нації та несе головний тягар визвольної боротьби.— „Немає труднішої речі в світі — говорив в своєму привіті ред. Юрій Дивнич — як організувати українське селянство та українську націю". І тому він, не зважаючи на всілякі чутки, які поширюються навколо цього з'їзду, радіє ним з цілої душі, бо він переконаний, що ті, які дали найбільше для України, себто українське селянство, не можуть бути запроданцем і зрадником своєї кляси й своєї нації. Українське селянство — говорив він — дало нам Шевченка, воно винесло на своїх плечах відродження української нації, а сьогоднішній трагічний стан України та українського народу заіснував головно тому, що ця найбільша сила — українське селянство, не була належно зорганізована. Кольоніяльне становище України розділило українців, розсварило їх, заставило їх говорити собі ввічі найбільші обиди, забуваючи, що над ним стоїть і регочеться ворог. — Палкі привітання з'їздові та найкращі побажання в його нарадах виголошували поодинокі делеґати. — Один з делеґатів, який не хотів промовляти від групи українців з Індіяни, бо від них промовляли вже інші й тому говорив від села Давидівки, Миргородського повіту, піддавав коротку думку — „найпростішої розв'язки всіх найскладніших проблем теперішнього й майбутнього світу, себто потребу — знищити Москву, додаючи, що треба знищити Москву червону й білу. Між тими, які надіслали свої привітання з'їздові, крім архієпископів Григорія й Палладія, отамана Тараса Бульби - Боровця, що вітав з'їзд теж від президента Лівицького, Юрія Дивнича, режисера Йосипа Гірняка та низки інших приватних осіб і поодиноких груп, не було привітів загально відомих українських інституцій та осіб. Прочитано надіслане привітання від запрошеного на з'їзд, але перешкодженого, — щоб взяти в ньому участь, п. Вільяма Спенсера, директора пресового відділу Американського Комітету для Визволення від Большевизму.

В рямках з'їзду зачитано доповіді: К. С. Тупій на тему: „До проблеми програми Української Селянської Селянської Партії"; В. Ф. Сеник: — „Сучасні завдання СЗСУ"; Отаман Тарас Бульба-Боровець: „Українська військова національна політика" та лідер партії п. В. А. Доленко, якому з'їзд влаштував овацію, про „Боротьбу з большевизмом і українську зовнішню політику". П. Доленко зупинився теж на цитованій заяві чотирьох українських партій, намагаючись опрокидувати роблені там йому й його партії закиди. П. Сеник, п. Доленко, п. Мельник, який признався, що він був „нервом" скликання того з'їзду, та інші члени президії й учасники з'їзду принагідно й окремо давали виснення на закиди й запитання.

В з'їзді, як про це подано в звіті, — взяло участь 163 делеґати, при чому приїхали винайменими автобусами— групи делеґатів з Форт Вейн в Індіяні, Клівленду й Дітройту. Велику частину приявних на з'їзді становили гості, що разом з делеґатами майже заповнювали передбачувану на 500 осіб залю.

Були теж на з'їзді посередні закиди, що з'їзд зорганізований за чужі фонди. Один з членів президії вияснив, що сам голова ЦК партії п. Сеник пожертвував на цілі з'їзду 1000 долярів, а інші члени склали по 100 й більше долярів і в такий спосіб зібрано 3,000 долярів на покриття коштів з'їзду. Крім цитованої вже заяви чотирьох угрупувань, свої застереження проти з'їзду висловили в окремій резолюції ООЧСУ та СУМА. В їхній летючці сказано, що з'їзд СЗСУ відбувається зі шкідливими тенденціями для української визвольної справи, про що „говорить сам факт, що з'їзд фінансують неприхильні до української самостійности чинники" та що „він відбувається в часі посиленої акції з боку т. зв. Американського Комітету для Визволення від Большевизму, скерованої на розбиття спільного українського фронту проти російського імперіялізму"...

З'їзд ухвалив відповідні резолюції та політичну плятформу, що була загально з'ясована в інтерв'ю п. Доленка та в окремому органі партії „Український Селянин". Під час дебат над резолюціями видвигнено теж справу приступлення до Координаційного Центру Боротьби проти Большевизму. Голова зборів, п. Сеник, твердив, що „розглядом таких можливостей поповнив помилку УККомітет" та що із нарад з'їзду виявилось виразно, що його учасники є проти участи в тому Центрі й тому він не вважає за відповідне піддавати цю справу під голосування.

З'їзд, в програмі якого був теж концерт і бенкет, закінчено в неділю ввечорі відспіванням Українського Національного Гимну.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що зміняють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ЦЕНТІВ за виготовлення нової адресарної кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи".

Д-р К. Паньківський про „Ролю У.К.К. і наше становище"

(Закінчення зі стор. 1.)

щоб тільки кадити УКК" — твердив д-р Паньківський, додаючи, що таке „кадило" досі „одурманювало вже навіть великих людей і великі характери". У нас тим гірше, бо ми не маємо великих людей типу Масарика чи Падеревського. Крім того, у нас не завжди відповідні люди займаються відповідними справами. О. д-р Гриньох, професор теології, для прикладу, грає головну ролю в УГВР, а тимчасом в католицькому Фордгемському університеті Керенський робить доповіді про положення Церкви в Східній Европі. Одною з найбільших помилок УКК це те, що він „возиться з УГВР" та що вже відповідна резолюція 4-го Конґресу була „дво-стільцева". Дальше недомагання УКК — це недостача людей. Доповідач сам переконався, як погано відбивається це на праці, коли під час конґресу навіть найбільші організації були заступлені тільки кількома людьми ,що працювали в усіх комісіях та виконували всілякі функції. Д-р Паньківський критикував головно поведінку голови УКК проф. Добрянського за те, що він, як у випадку його листа про найменування п. Болена амбасадором, не радиться інших, але діє на власну руку, „компромітуючи українців". Доповідачеві теж не подобався звіт делеґації УКК для Американського Комітету з поїздки до Европи, як і сама поїздка та поведінка поодиноких делеґатів, зокрема ред. Душника і проф. Добрянського. „Хочемо бути в УКК, але хочемо рівночасно мати право критикувати його та створити культурну опозицію" твердив на закінчення д-р Паньківський.

В рямках того самого вечора виголосив другу доповідь ред. Іван Кедрин. Темою його доповіді були „Тези д-ра Стахова про УКК". Доповідач цитатами й твердженнями доказував, що доповідь д-ра Стахова „Куди нас веде УКК?" була подиктована найкращими інтенціями для самого УКК та для української справи. Натомість здоровій критиці у нас багато шкодить нічим неоправдана гістерія. Опісля один з дискутантів твердив, що він виніс враження, що ред. Кедрин намагається обороняти УКК, але не робить цього виразно.

Низку критичних завваг на тему УКК та його діячів видвигнено опісля й в дискусії, але були теж виступи в обороні УКК й зокрема проф. Добрянського, хоч на доповіді були приявні майже виключно члени опозиції. Вияснення на деякі справи дав приявний директор канцелярії УКК п. Ю. Ревай, заявляючи коротко, що члени критикованої місії УКК до Европи, зокрема проф. Добрянський, спромоглися на відвагу, на яку навряд чи спромігся б хтонебудь інший. Вони бо погодились на участь в місії, непопулярність якої знали наперед і знали наперед ті всі закиди, які проти них видвигатиметься, а все ж таки, вони свою місію виконали, бо того вимагало добро справи. П. Ревай заповів, що деякі події вже в найближчому часі поставлять в належному світлі всі ці справи.

Чи Ваші Діти належать вже до Українського Народного Союзу? Якщо ні — впишіть їх ще сьогодні й вони колись будуть Вам вдячні за це.

АНГЛО ЄГИПЕТСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ СУЕЗУ

Каїро. — 27 квітня мали початися переговори Єгипту Англією в справі безумовної евакуації англійських військ із зони Суезького каналу. З єгипетської сторони беруть участь в переговорах прем'єр Наґіб і міністер закордонних справ Магмуд Фавзі, а від Англії англійський амбасадор до Єгипту Стівенсон та генерал вер Брайен Робертсон.

Шукають Своїх Рідних

УВАГА: Зголошуючись на розшуки до ЗУАДКомітету, прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

Зголошуючись на розшуки, не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до З. У. А. Д. Комітету, адресу якого подано при кінці.

* * *

ГРУПА ЛИСТИ ДО:

20265 Петро Добровольський зі села Рудники, пов. Коломия, Добровольських Катерину, Данила, Василя та Івана.

29266 Кондрат Сениця із села Головна, пов. Любомль, Волинь Василя Пасько.

20267 Іван Кравець, син Івана, урodж. в Коростеньку, пов. Доброміль братів: Василя, Ілька і Гриця та сестер Федуню, Юльку і Ганю або їх дітей.

20268 Семеон Парколай, сестру Юстину Парколай, уродж. у Вислік, пов. Сянік, еміґрувала в 1912 р., замужна за Івана Копчак з Вороблика королівського, пов. Риманів. Жили з початку у Ню Йорку, згодом в околиці на фармі.

20269 Марія Менцінська, чоловіка Антона Менцінського, уродж. в 1903 р. в Баранчухах, пов. Самбір. Стало жив в Самборі новім.

20270 Стефан Заставний, сестер Юлію Кондратович Сендей і Михайлину Білецьку з горішнього Івачева, пов. Тернопіль та тітку Павлину Дойчук з дому Віслов з Югославії.

2071 Петронеля Кондратович Береза Михайла Сікору із Хравачани (Боснія) та знайомих.

20272 Стефан Береза Петра Сивака, який в 1923 р. з Хорватії виїхав до ЗДА.

20273 Антін Сухецький, сина Иосифа Сухецького а теж Миколу Романа Шулихевича із села Мівче, пов. Броди.

20274 Петро Явний, родичів і знайомих із села Вербів, пов. Підгайці.

20275 Павлина Калинюк (Вариниця), Стефана Боровця, сина Олекси, Василя і Нестора Воробця із села Затурин, пов. Підгайці.

20276 Кирило Залевський, Сергія, Василя, Анну, Степаниду, Олександра Залевських, які у 1917 р. були в приюті в Катеринославі.

20277 Анна Бутрановська, рідних й знайомих.

20278 Емма Сербенська, п. Стефана Кубяка (л. ок. 30) зі Золотого Потока (Галичина), що перебував у Німеччині (англійська зона) в 1946 р.

20279 Іван Венґер, 33 роки, роком з с. Мокряни малі, пов. Мостиська, стрийка Стефана Музику, ок. 55 р., що виїхав до ЗДА по першій світовій війні та дві тіточні сестри Анну Дудко, замуж. Вартоха й Зофію Дудко, замуж. Чорна, народжені в ЗДА, що в 1928 р. відвідали Галичину а відтак в 1938 р. вернули до ЗДА.

20280 С. Мельник, рідних та знайомих із села Теслугова, пов. Козин-Дубно, Волинь та його дружина Марія (дівоче прізвище Саган) рідних і знайомих зі села Сліла, район Уланів, область Вінниця.

20281 Стефан Клюк з Франції пошукує Дубецького з родини Івана Кошика, Яворського з родини Петра Кошика (правдоподібно в Канаді), Дрібного з родини Івана Котика і Дмитра Клюка.

20282 Марія Паданець з дому Серкіз шукає своїх сестер Параньку і Юстину Серкіз (не знає, як звуться за мужем), що походять із села Геринець в Україні.

20283 И. Кинчак Стефана Яворського зі села Боцянка Велика, пов. Турка.

20284 Павло Степовий кревняків Івана і Петра Каланицю.

20285 Иосиф Пресґтуска, споріднених Иосифа Глясбудз, уродж. 1890 р. та Івана Прилюского, уродж. 1895 р., оба виїхали між першою а другою війною.

20286 Григорій Пилипенко, сестер Полю Пилипенко та Віру Гарасименко.

20287 Іван Баґрій, знайомих Осипа Городицького, Івана Сая, Михайла Кравс, Михайла Бенко, Івана Столярського, Михайла Городник, Івана Голущевського, д-ра І. Карпевича, Івана Наконечного, Івана Макар, Стефана Юків, Павла Тарас, Владека Непорного, Николу Ділецького та Стефана Сивого і Василя Ковалишина, Африкана Хрущ, Миколу Остапяка.

Голоситись до:

United Ukrainian American Relief Committee Inc.
P.O. Box 1661, Phila. 5, Pa. USA

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШІКАГО, ІЛЛ. — Управа Т-ва ім. Д. Вітовського від. 301 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 3. травня в залі при церкві св. Володимира, 2238 W. Cortez St., о год. 12:30 в полудне. Просимо всіх членів взяти якнайчисленнішу участь і використати збори для вплат вкладок. — Управа.

Посмертна Згадка

АНДРЕЙ БАРБЕР, член 364 відділу УНСоюзу, Бр. св. Василія Великого в Клівленд, Огайо, помер дня 5. квітня 1953 року по довгій і тяжкій недузі на 58 році життя. Покійний родився в селі Угнів, пов. Карів, Зах. Україна. Був вибраний кілька разів предс. відділу і делеґатом на конвенцію. Довгі літа був бизнесменом, організатором Укр. банку, Народного Дому де завсіди помагав своїми пожертвами на різні цілі. Полишив у великім жалю дружину Марію, 2 дочки, одружену Alstott, і Ірину. Похорон відбувся 9. квітня до укр. греко-католицької церкви св. Апп. Петра і Павла на укр. цвинтар при участі Родини, Членів і Приятелів, де над гробом прощав від усіх, голова від. Гр. Кукіз. — В. И. П.!

Е. Білецький, секр.

ТАРЗАН, ч. 3056. Повстання.

Хапаючи озбросну Гассанову руку, Тарзан обернувся і шпурнув його на Нельсонове обличчя. Тоді, нагло, могутній виклик самців мавп пролунав: „Крі-і-іґаґ! Кріі-ґаґ!"

Хвилину пізніше, сильно здивовані невільники обернулися, щоб побачити орду крикливих тубільців, що нападали на них від тіней поза огнем.